

Област Стара Загора

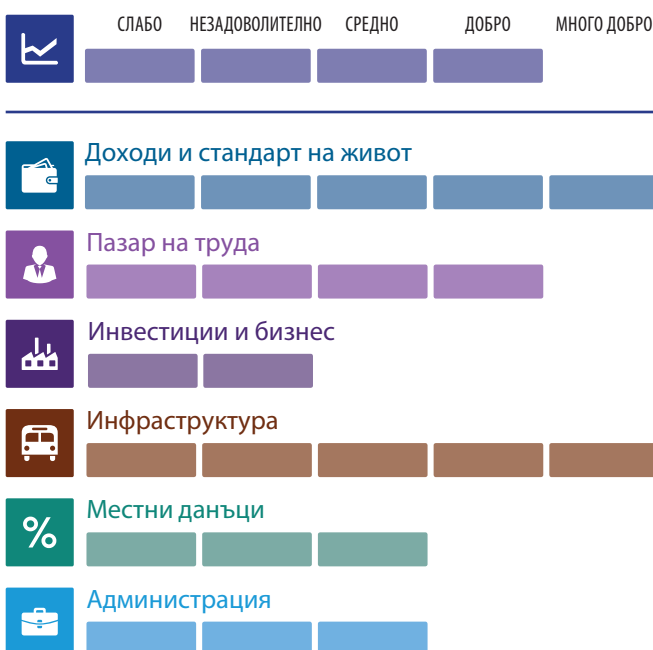
▶ Население (2023)	290 350
▶ Територия (кв.км)	5151
▶ Брой на населените места	206
▶ Дял на населението в градовете (%)	71,2



Доходите в област Стара Загора продължават да се повишават значително и стандартът на живот расте. Заетостта и безработицата намаляват едновременно, като и двата показателя са по-благоприятни от средните за страната. Произведената продукция е висока, нареждайки областта в челната тройка. За разлика от повечето области с висока степен на икономическо развитие Стара Загора запазва сравнително ниски размери на местните данъци. Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление е сравнително ниска.

Естественят прираст в областта остава под средното ниво за страната. Резултатите на учениците са близки до средните. Достъпът до лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) е сравнително добър. Аптечната мрежа е развита. Броят на престъпленията е относително висок, а разкриваемостта им – близка до средната. Слабата оценка на Стара Загора в сферата на околната среда е обусловена преди всичко от изключително високия дял на нарушената територия. Културният живот в областта е сравнително интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ



СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ



ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Доходите продължават да се повишават значително и стандартът на живот расте, което отрежда на областта второ място в тази категория (веднага след столицата). През 2022 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта отбелязва рекорден за страната ръст до 37,1 хил. лева. Заплатите и пенсиите също се увеличават по-бързо от средните за страната. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 19,0 хил. лв., а средната месечна пенсия – 831 лв. (при 784 лв. в страната).

Този подем в доходите се отразява и на нивото на бедност в областта. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява до 23,1%, въпреки че остава над средния за страната (20,6%). Намалението се вижда и при коефициента на Джини, измерващ подоходното неравенство.

Пазар на труда

Представянето на местния пазар на труда е сравнително добро и подрежда област Стара Загора точно след челната петица в тази категория. През 2023 г. заетостта и безработицата намаляват едновременно, като и двата показателя са по-благоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост е 79,0% (при 76,2% в страната), а този на безработицата – 4,1% (при 5,3% в страната).

Делът на трудоспособното население се задържа на 57,0%, но остава малко по-нисък от средния (58,5%).

Образователната структура на работната сила в областта се подобрява. През 2023 г. населението на възраст 25–64 години с висше образование се повишава до 23% (при 31% в страната), а делът на населението с основно и по-ниско образование намалява и е сравнително нисък – 14% (при 15% в страната). Така относително високият дял на работната сила със средно образование отговаря на индустриалния профил на областта.

Инвестиции и бизнес

В областта има сравнително малък брой предприятия – 57 на хиляда души от населението (при 70 на хиляда души в страната) и през 2022 година. Въпреки това произведената продукция е висока – отчетените 161,3 хил. лв. на нает нареждат област Стара Загора в челната тройка (след областите София и Враца). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се увеличават до 3,2 хил. лв. на човек.

Преките чуждестранни инвестиции с натрупване към края на 2022 г. пък намаляват, достигайки 3,0 хил. евро на човек от населението.

Стара Загора е на трето място в страната по разходи за научноизследователска и развойна дейност – 109 лв. на човек през 2022 година.

Областта се представя по-слабо в усвояването на средства от европейските фондове. Към 30 юни 2024 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 2684 лв. на човек от населението (при 3175 лв. в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Гурково (над 5 хил. лв. на човек), а най-малко – община Гълъбово (под хиляда лева на човек).

Инфраструктура

Стара Загора се подрежда в челната тройка области в тази категория (след Варна и Пловдив).

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е значително по-висока от средната. Гъстотата на пътната мрежа е малко по-ниска, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е 29% (при 19% в страната) през 2023 година. Делът на пътната настилка в добро състояние се увеличава значително и изпреварва средния за страната.

Достъпът на домакинствата до интернет се увеличава и се изравнява със средния – 89%.

Областта изостава по дела на населението в селища с обществена канализация – 68% спрямо 75% за страната през 2022 година. До канализация, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води, достъп имат 65% от населението (при 67% в страната).

Местни данъци

За разлика от повечето области с висока степен на икономическо развитие Стара Загора запазва сравнително ниски размери на местните данъци и през 2024 година. Особено голяма е разликата при ставката върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. По-висока от средната остава ставката върху търговията на дребно, а тази върху превозните средства е близка до средната за страната.

В рамките на областта най-ниски са средните данъци в община Братя Даскалови, а най-високи – в община Стара Загора.

Администрация

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ се повишават през 2024 г., но остават под средните за страната. Оценка за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление също е сравнително ниска и през 2024 г. – 67,5% средно за областта (при 69,3% в страната).

Делът на собствените от общите приходи в общините от областта е 22% (при 27% в страната) през 2023 г., а покритието на общинските разходи с местни приходи – 68% (при 74% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■■

Естественят прираст в област Стара Загора остава под средното ниво за страната с коефициент от $-7,3\%$ (при $-6,8\%$ в страната) през 2023 година. Областта продължава и да привлича население и коефициентът на механичен прираст е положителен ($2,1\%$).

Делът на децата до 4-годишна възраст е равен на средния за страната ($4,5\%$), но този на хората над 65 години е по-висок – $24,6\%$ в областта при $23,8\%$ в страната.

Гъстотата на населението е под средната – 1019 души на кв. км в урбанизираните територии (при 1221 души на кв. км в страната) през 2023 година.

Образование ■■■■■

Коефициентът на записване на учениците в V–VII клас в областта се увеличава и през 2023 г. отново е над средния. Делът на второгодниците обаче също нараства до $1,6\%$ (при $1,2\%$ в страната). Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика е сравнително ниско най-вече заради значителния недостиг на учаци в специалности, свързани с индустрията, предвид на това, че преработващата промишленост е силно застъпена в местната икономика.

Резултатите на учениците от областта са близки до средните за страната през 2024 година. Успехът на националното външно оценяване по математика след VII клас е 39,4 т. (при 42,9 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 4,31 (при „Добър“ 4,30 в страната), а делът на слабите оценки е $7,9\%$ (при $8,7\%$ в страната).

Броят на студентите в областта се увеличава до 19,8 на хиляда души от населението (при 29,6 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените в областта се увеличава до 93% (при 95% в страната). Средната продължителност на живота леко се повишава до 72,9 години, но остава под средната за страната (73,5 години).

Достъпът до лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) е сравнително добър – 1441 души средно са обслужвани от един общопрактикуващ лекар в областта (при 1701 души на лекар в страната). Броят на леглата в многопрофилните болници спрямо населението не достига средната стойност за страната. Използваемостта им обаче е над средната. През 2023 г. местните болници разполагат с 5,2 легла на хиляда души от населението (при 6,1 легла на хиляда души в страната), а използваемостта им е 58% (при 56% в страната).

Аптечната мрежа е сравнително добре развита.

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на местните съдии, както и бързината на правораздаването в област Стара Загора са близки до средните за страната през 2023 година. Средната действителна натовареност на съдиите в Окръжния съд е 13,5 дела месечно на съдия (при 14,4 в страната), а в Административния – 15,1 дела (при 14,8 в страната). В 3-месечен срок завършват 91% от наказателните дела (колкото и в страната), 73% от административните (при 72% в страната) и 74% от гражданските (при 65% в страната).

Броят на престъпленията е относително висок, а разкриваемостта им – близка до средната. През 2023 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта нарастват до 12,9 на хиляда души от населението (при 11,3 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им се повишава до 54% (при 53% в страната). Относителният брой на полицайте е сравнително нисък – 3,9 на хиляда души (при 4,2 на хиляда души в страната).

Околна среда ■■■

Слабата оценка и последното място на Стара Загора в сферата на околната среда е обусловена преди всичко от изключително високия дял на нарушената територия – $3,2\%$ (при $0,4\%$ в страната), което е най-високата стойност в страната и през 2023 година. Същевременно делът на горската територия е близък до средния – 32% в областта при 33% в страната. Обемът на образуванието битови отпадъци също е близък до средния – 463 кг на човек (при 488 кг в страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е нисък – 56% (при 76% в страната).

Индексът на нуждата от охлаждане в областта е висок, а използваната питейна вода от домакинствата – сравнително малко.

Култура и туризъм ■■■■■

Културният живот в областта е сравнително интензивен. През 2023 г. броят на посещенията на местните кина, театри и библиотеки спрямо населението продължава да нараства. Посещенията на музеите също се увеличават до 1010 на хиляда души и отново са над средните за страната (770 на хиляда души).

Броят на леглата в местата за настаняване в област Стара Загора е 18 на хиляда души от населението (при 56 на хиляда души в страната), а реализираните нощувки достигат 2188 на хиляда души (при 4167 на хиляда души в страната) през 2023 година. Нощувките, реализирани през онлайн платформите на споделената икономика, се удвояват за една година, но все още са далеч под средните за страната.

Ключови показатели за област Стара Загора

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	20 165	37 138	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	16 673	18 980	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,1	29,1	23,1	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	58,4	57,0	57,0	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	78,0	79,7	79,0	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	4,4	4,3	4,1	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	15,8	17,1	14,1	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	22,0	22,0	23,0	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	107 126	161 326	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2757	3191	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3563	2971	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	66,3	67,8	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	38,9	39,4	63,1	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	80,0	74,9	67,7	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	63,8	65,0	67,5	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	-11,2	-7,3	-6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	2,2	2,1	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,96	3,83	4,31	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,9	33,7	39,4	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	89,6	90,9	91,5	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	72,7	72,4	72,9	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,4	92,5	93,0	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1463	1430	1441	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	10,6	12,3	12,9	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	92	89	91	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	94	94	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	422	463	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	57	56	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	307	489	577	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	1032	1703	2188	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.